

28. KESKIVIKKONA 8. MAALISKUUTA 2000

kello 14

Päiväjärjestys**Ilmoituksia****Toinen käsittely**

1)	Hallituksen esitys laiksi Pohjoismaiden projektivientirahastosta...	581
	Hallituksen esitys HE 182/1999 vp	
	Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 1/2000 vp	
2)	Hallituksen esitys laiksi arvonlisäverolain 32 ja 33 §:n muuttamisesta.....	581
	Hallituksen esitys HE 179/1999 vp	
	Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 3/2000 vp	
3)	Hallituksen esitys mannerjalustalla sijaitsevien kiinteiden lauttojen turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi rikoslain 34 luvun muuttamisesta	582
	Hallituksen esitys HE 152/1999 vp	
	Lakivaliokunnan mietintö LaVM 3/2000 vp	
4)	Hallituksen esitys laiksi tilintarkastuslain 6 §:n muuttamisesta	582
	Hallituksen esitys HE 161/1999 vp	
	Talousvaliokunnan mietintö TaVM 1/2000 vp	
5)	Hallituksen esitys laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta	582
	Hallituksen esitys HE 193/1999 vp	
	Talousvaliokunnan mietintö TaVM 2/2000 vp	

Ensimmäinen käsittely

- 6) Hallituksen esitys laiksi todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijän-
oikeuksia koskevissa riita-asioissa 582
Hallituksen esitys HE 119/1999 vp
Lakivaliokunnan mietintö LaVM 4/2000 vp

Lähetekeskustelu

- 7) Laki Suomen perustuslain 28 §:n muuttamisesta 583
Lakialoite LA 18/2000 vp (Tuija Nurmi /kok)
- 8) Laki maa-aineslain 8 §:n muuttamisesta..... 588
Lakialoite LA 20/2000 vp (Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
ym.)
- 9) Laki perusopetuslain muuttamisesta..... 591
Lakialoite LA 21/2000 vp (Jouko Jääskeläinen /skl ym.)

Mietintöjen pöydällepano

- 10) Hallituksen esitys laiksi eräistä kiinteistöjärjestelyistä..... 595
Hallituksen esitys HE 166/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 4/2000 vp
- 11) Hallituksen esitys laiksi kiinteistön luovutuksesta Tampereen kau-
pungille 595
Hallituksen esitys HE 7/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 5/2000 vp
- 12) Hallituksen esitys laiksi terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista
annetun lain muuttamisesta..... 596
Hallituksen esitys HE 108/1999 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 4/2000 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Ant-
tila.

Maria Kaisa Aula /kesk
Nils-Anders Granvik /r
Tuula Haatainen /sd
Anne Huotari /vas
Ville Itälä /kok

Nimihuuto

Nimihuudossa merkitään täysistunnosta poissa
oleviksi seuraavat edustajat:
Janina Andersson /vihr

Gunnar Jansson /r
Anneli Jäätteenmäki /kesk
Bjarne Kallis /skl
Tarja Kautto /sd
Marja-Leena Kempainen /skl

Kimmo Kiljunen /sd
 Mari Kiviniemi /kesk
 Katri Komi /kesk
 Martti Korhonen /vas
 Riitta Korhonen /kok
 Kalervo Kummola /kok
 Annika Lapintie /vas
 Markku Laukkanen /kesk
 Paavo Lipponen /sd
 Hanna Markkula-Kivisilta /kok
 Sauli Niinistö /kok
 Håkan Nordman /r
 Outi Ojala /vas
 Heli Paasio /sd
 Susanna Rahkonen /sd
 Leena Rauhala /skl
 Mirja Ryyänen /kesk
 Osmo Soininvaara /vihr
 Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
 Sade Tahvanainen /sd
 Marjatta Vehkaoja /sd
 Jorma Vokkolainen /vas

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu seuraava edustaja:

Anne Huotari /vas

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

8.3. edustajat

Kari Myllyniemi /kesk
 Sauli Niinistö /kok

8.—10.3. edustajat

Anneli Jäätteenmäki /kesk
 Martti Korhonen /vas

Sairauspoissaolot

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta sairauden vuoksi:

8.3. edustaja

Annika Lapintie /vas

8. ja 9.3. edustaja

Merikukka Forsius /vihr

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:

8.3. edustajat

Markku Laukkanen /kesk
 Paavo Lipponen /sd
 Håkan Nordman /r
 Sade Tahvanainen /sd

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys laiksi Pohjoismaiden projektivientirahastosta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 182/1999 vp

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 1/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi arvonlisäverolain 32 ja 33 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 179/1999 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 3/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys mannerjalustalla sijaitsevien kiinteiden lauttojen turvallisuuden kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi rikoslain 34 luvun muuttamisesta

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 152/1999 vp
Lakivaliokunnan mietintö LaVM 3/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin käydään keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään ainoassa käsittelyssä lakivaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee pöytäkirjan niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen. Lopuksi päätetään toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakivaliokunnan mietinnön ensimmäiseen pontteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laiksi tilintarkastuslain 6 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 161/1999 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 1/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laiksi vakuutusyhdistyslain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 193/1999 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 2/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys laiksi todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevista riita-asioissa

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 119/1999 vp
Lakivaliokunnan mietintö LaVM 4/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 4. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen lakiehdotus otetaan yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

¹ **Erkki Kanerva /sd:** Arvoisa puhemies! Olen osallistunut lakiesityksen valiokuntakäsittelyyn, ja kun en ole esittänyt mietintöön vastalauseita, en tule tässä käsittelyssä tekemään muutosesitystä. Tahdon kuitenkin esittää keskusteluun oikeusturvanäkökulman, joka kotimaan ulkopuolella sovittuihin säännöksiin saattaa joskus ja ehkä tässäkin tapauksessa ainakin teoriassa liittyä.

Kuten yleisperusteluista käy ilmi, lakiesitys on itse asiassa lähtöisin Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen liitesopimuksesta, joka velvoittaa sopijapuolet sisällyttämään esitetyn kaltaiset säännökset kansalliseen lainsäädäntöönsä. Tällaisessa tilanteessa voi syntyä asetelma, että periaatetasolla muualla kirjoitettu säännös voi loukata kansallista vakiintunutta oikeuskäsitystä ja -käytäntöä. Sentapaista pohdiskelua

on mielestäni syytä käydä tämänkin esityksen niin sanotun väliaikaisen turvaamispäätöksen täytäntöönpanon suhteen.

Nyt esillä oleva säännös nimittäin mahdollistaa sen, että ulosottomies ryhtyy väliaikaiseen turvaamistoimenpiteeseen hakijan osoittamaa asiantuntijaa apunaan käyttäen ilman, että toimenpiteen kohteelle tai tämän edustajalle varataan mahdollisuus olla läsnä tai muutoinkaan valvoo, mitä täytäntöönpanossa kaiken kaikkiaan tapahtuu. Tässä on nähty mahdollisuus tai ainakin aiheellinen pelko eräänlaiseen, sanoisin ko, laillistettuun teollisuusvakoiluun.

Kun esimerkiksi jonkin immateriaalisen oikeuden omistaja ei voi valvoo, mitä ulosottomiehen käyttämä asiantuntija, mahdollinen kilpailijan edustaja, toimenpiteen yhteydessä kuulee, näkee tai jopa itselleen tallentaa, on aika luonnollista, että saattaa syntyä epäilyksiä toimenpiteen asiallisuuden suhteen. Kirjoitustapaa on perusteltu sillä, että väliaikaisen toimenpiteen tarkoitus vaarantuisi, jos kohteen haltija saa siitä tietää. Tieto voitaisiin toimittaa vasta sitten, kun täytäntöönpanoon ryhtynyt ulosottomies on jo kohteessa, mutta kuitenkin ennen toimenpiteen suorittamista. Näin mahdollinen aiheutonkin pelko esimerkiksi liikesalaisuuden joutumisesta kilpailijalle sinänsä laillisen toimenpiteen yhteydessä olisi suljettavissa pois.

Todettakoon vertailun vuoksi, että rikosprosessuaalista etsintää tehtäessä, joka on eräänlainen väliaikainen turvaamistoimenpide sekkin, kohteen haltijalle on varattava tilaisuus olla läsnä. Näin on rikoksesta ja sen törkeydestä riippumatta.

Ymmärrän, että ulosotto-prosessin ja rikosprosessin säädösten kirjoittaminen on kulkenut eri tahtia ja traditio on erilainen. Kun näin on ja kun tähän olen tyytynyt, täytyy luottaa siihen, että hyvää ammattietikkaa vaaliva ulosottomies toimii käytännössä niin, että kohteen haltijalle ... (Hälinää)

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Kanerva, ihan pieni hetki! Nyt minä vetoan edustajiin, että käykää keskinäiset keskustelut salin ulkopuolella. Täällä näkyy ihan selvästi erilaisia ryhmiä koolla. — Ed. Erkki Kanerva jatkaa.

Puhuja: Kiitoksia, arvoisa puhemies! — Ymmärrän, että ulosotto-prosessin ja rikosprosessin säädösten kirjoittaminen on kulkenut eri tahtiin ja traditio on erilainen. Kun näin on ja kun tähän olen tyytynyt, täytyy luottaa siihen, että hyvää ammattietikkaa vaaliva ulosottomies toimii käytännössä niin, että kohteen haltijalle ei jää aiheutontakaan epäilystä siitä, mitä kaikkea täytäntöönpanossa on tapahtunut tai saattanut tapahtua.

Valiokunnan esittämässä muodossa 5 §:n viimeinen virke tähtää samaan tavoitteeseen mutta ei riitä poistamaan ainakaan pelkoa väärinkäytöksistä. Toimimalla tahdikkaasti ja varaamalla kohteen haltijalle mahdollisuus olla toimenpiteessä läsnä tavoite saavutetaan. Jos vastoin toivoani, ehkä luuloanikin, epäilyksiä oikeudenloukkauksista syntyy, lain väliaikaista turvaamistoimenpidettä käsittelevään pykälään voidaan helposti lisätä lause: "Toimenpiteen kohteen haltijalle on varattava tilaisuus olla täytäntöönpanossa läsnä, ellei se ilmeisesti vaaranna toimenpiteen tarkoitusta."

Tässä vaiheessa muuten yksimielinen lakivaliokunta ei nähnyt sen sopivan siviilioikeudellisen, täytäntöönpanoa käsittelevän lain kirjoitusperinteeseen.

Yleiskeskustelu päättyy.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

7) Laki Suomen perustuslain 28 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 18/2000 vp (Tuija Nurmi /kok)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

¹ **Ulla Anttila /vihr:** Arvoisa puhemies! En tiedä, onko sattumaa vai suunnitelmallisuutta, että ed. Nurmen lakialoite on täysistunnon lähetekeskustelussa näin kansainvälisenä naistenpäivänä.

Ed. Nurmi varmaan itse esittelee aloitteen, joka käsittelee varahenkilöjärjestelmän ulottamista eduskuntaan. Erityisenä perusteluna hänellä on äitiysloman sijaisuusjärjestely. Pidän aloitetta perusteltuna ja katson, että varaedustajajärjestelmä pitäisi saattaa voimaan. En kuitenkaan sitoudu juuri tähän muotoiluun. Tämä ei välttämättä ole paras mahdollinen muotoilu lakiteknisesti, mutta joka tapauksessa ajatus pitäisi viedä eteenpäin.

Sinänsä kansanedustajien pitemmät äitiys- tai vanhempainlomat ovat olleet 90-luvulla enemmän arkipäivää kuin aikaisemmin. Itsekin olen edustajantointani hoitaessani ollut äitiyslomalla kahteen otteeseen, eikä varaedustajajärjestelmää ole ollut käytettävissäni. Katson, että yleensä, jos äitiysloman pituus on esimerkiksi kolme kuukautta tai vastaava, varaedustajan kannattaa astua toimeen. Mutta jos esimerkiksi on kyse lyhyemmästä äitiyslomasta tai muusta poissaolosta, varmaankaan varaedustaja ei ehdi vastaavalla tavalla perehtyä, joten olisi tärkeää, että edustajan poissaolo pystyttäisiin ennakoimaan niin, että sen pituus varaedustajan mukaan tullessa olisi vähintään kolme kuukautta. Ainahan näin ei ole, koska esimerkiksi sairauspoissaolot saattavat pidentyä niin, että alun perin ei tiedetä, että edustaja joutuu olemaan poissa noinkin pitkän ajan. Tämä hankaloittaa varaedustajajärjestelmän edelleen kehittämistä.

Arvoisa puhemies! Puutun erääseen periaatteelliseen kysymykseen: mikä on varaedustajan mandaatti verrattuna varsinaiseen edustajaan. Katson, että mikäli olisi ristiriitatilanne sen välillä, että eduskunnassa olisi jokin periaatteellisesti tärkeä äänestys ja varsinainen edustaja itse haluaisi käyttää äänestysoikeutta, mielestäni tämä oikeus pitäisi olla ensisijaisesti hänellä eli mahdollisuus katkaista loma tällaisia äänestyksiä silmäläpäitien pitäisi olla olemassa. Mieleeni tulee kysymyksiä viime vuosikymmenen varrelta. Esimerkiksi ydinvoimaäänestys eduskunnassa oli sellainen hyvin periaatteellisesti merkittävä äänestys, joka jakoi monien ryhmien sisällä mielipiteitä. On täysin mahdollista, että samasta ryhmästä edustaja ja varaedustaja olisivat olleet eri mieltä asiasta. Vastaavissa tapauksissa pitäisi mielestäni tällainen järjestely, että varsinainen edustaja tulee kesken loman mukaan äänestykseen, sallia.

On selvää, että jatkossakaan kansanedustajien äitiyslomat tuskin tulevat olemaan yhtä pitkiä

kuin yleensä. Täältä harvat äidit pitävät täyspitkää äitiys- tai vanhempainloma, vaan toteutetaan myös muita järjestelyjä. Mielestäni sekin vaihtoehto pitää sallia. Vanhempainloma-oikeudenhan voi jakaa myös vanhempien kesken. Näen, että oikeus vanhempainlomaan pitää olla myös miesedustajilla. Jos he haluavat hoitaa lastaan, tasa-arvon nimissä ei kysymystä pidä rajata vain naisedustajiin.

² **Tuija Nurmi /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kansanedustajan ollessa estynyt hoitamasta edustajantehtäväänsä on hänen sijaansa valittava varamies hoitamaan poissa olevan tehtävää. Tarkoitan tällä lähinnä sitä, että mielestäni aloitteen tapauksessa tarkoitetaan sitä, että jokaisen napin takana, mikä täällä kansanedustajalla on, on myös painaja paikalla pääsääntöisesti. Tällaisia tapauksia ovat esimerkiksi vanhempainloma, varusmiespalvelus tai yli kolme kuukautta kestävä sairausloma.

Tein asiasta toivomusaloitteen n:o 8 vuonna 1997. Ajattelin, että uuden perustuslain myötä asia olisi hoitunut. Näin ei käynyt. Ihmetyttääkin, onko todella näin samantekevää, mitä aloitteita eduskunnassa tehdään. Meillä on keskusviirastot, jotka voivat käydä läpi suunnitteilla oleviin asioihin liittyvät aloitteet. Kansanedustajien aloitteet ovat kansan edustajien ajatuksia, joiden vapaassa demokratiassa on tultava esiin. Mikäli näin ei käy, voimme ajatella, että elämme sensuurin keskellä tai totalitaarisissa systeemeissä. Varsinkin nyt uuden perustuslain aikana, kun lait tulevat vain kahteen käsittelyyn täysistuntoon, on tärkeää, että kansanedustaja tekee työtään yhä enemmän eduskuntaan sidotussa systeemeissä. Toisaalta kansanedustajalla on oikeus myös vanhempainlomaan. 21 kertaa on 1990-luvulla kansanedustaja jäänyt hoitamaan lasta, kukin eripituisen ajan riippuen ajankohdasta, milloin lapsi on syntynyt, ja muista olosuhteista.

Lisäksi varamiesjärjestelmä on järjestettävä ajalle, jonka edustaja on varusmiespalveluksessa. Suomessa on kansanarmeija, jonka arvostus on kansainvälisestikin korkealla. Meillä asevelvollisuuden suorittaa yli 80 prosenttia ikäluokasta. Tarkoitan tässä tietenkin miesten asevelvollisuutta. Asevelvollisuuden arvostusta auttaa myös ylläpitämään se seikka, että mikäli kansanedustaja suorittaa asevelvollisuuden, on hän ihan kuten suurin osa muistakin nuorista miehistä noudattanut asevelvollisuuslakia. Onkohan tässä

osaltaan syy siihen, että eduskunnassa on enemmän nuoria naisia kuin nuoria miehiä?

Lisäksi on varauduttava myös kansanedustajien mahdollisiin sairauslomiin, kuten muillakin työpaikoilla. Onhan niin, että sairaustapauksia kansanedustajillakin on. Kuitenkin työhön motivoituneisuus sekä työn luonne mahdollistavat sen, että töitä tehdään hieman sairaanakin. Sehän on yleistä muun muassa terveydenhoitoalalla työskenteleville henkilöille. Sitä perustellaan sillä, että henkilöt, jotka ovat hakeutuneet terveydenhoitoalalle, ovat niin motivoituneita ja työhön sitoutuneita, että eivät halua jäädä sairauslomalle, koska silloin joku toinen joutuu tekemään omat työt. Siis solidaarisuus voittaa ehkä terveen järjen, mutta hyvästä ja kauniista syystä. On myös työpaikkoja, joilta kuulee herjoja, onko vuoden sairauslomasi jo pidetty. Tällaisinkin on luottamusmiehenä kuultu.

On varmasti niitä, jotka lisäisivät varamiesjärjestelmän käyttöä, ja niitä, jotka kaventaisivat varamiesjärjestelmän käyttöä. Mielestäni kaikkea on kuultava ja varamiesjärjestelmää on kehitettävä. Pidän sitä tärkeänä, jotta eduskunta arvokkaana ja kalliinakin instituutiona toimii täydellä teholla, koska sitä me vaadimme yhteiskunnaltakin, siis suomalaisilta.

3 Lauri Oinonen /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kansanedustaja Tuija Nurmi on tehnyt hyvin aiheellisen lakialoitteen, jolle on aloitteessa mainittu selkeitä perusteluja. Esimerkiksi, jos edustajalle tulee pitkäaikainen sairaus eikä ole tietoa, aiheuttaako se pysyvän esteen edustajan työlle, silloin pitkäaikaisen sairauden aikana olisi perusteltua, että ainakin varaedustaja voisi täyttää sitä tehtävää, joka edustajalla 200 kansanedustajan joukossa on. Samoin meillä on kysymys äitiydestä, asevelvollisuudesta. Jos nämä aiheuttavat pitempää estettä eduskuntatyölle, perusteluja varmasti paikan täyttämiseksi tällä tavalla on. Nykyiselläänhan varaedustaja tulee, jos edustaja luopuu tai on pysyvästi estynyt työstään, vasta silloin. Tämä mahdollistaisi tiettyä elämän joustavuutta tähän työskentelyyn.

4 Jaakko Laakso /vas: Rouva puhemies! Me voimme joka päivä seurata sellaisia kansanedustajia, jotka eivät käytännössä osallistu kansanedustajatoimensa hoitamiseen, vaan istuvat tuolla ministeriaitiossa. Eli valtaosa hallituksesta on kansanedustajia, jotka eivät ehdi hoitaa kansan-

edustajan tehtäviään. Mielestäni tämä on kysymys, joka meidän pitäisi pohtia, pitäisikö sellaisen ministerin tilalle, joka on kansanedustajaministeri, valita varaedustaja. Tämähän on se kaikkein yleisin tapaus, sitten äitiysloma, ja asevelvollisuus on hyvin harvinainen tapaus. En muista kuin yhden sellaisen tapauksen vuosien varrelta.

Tiedän kyllä jo tätä esittäessäni, että eihän tällainen esitys lävitse mene, sillä jokainen ministeri tietenkin pelkää omaa edustajapaikkaansa varsinkin, kun samasta vaalipiiristä, samasta puolueesta, tulisi varaedustaja. Sehän on kaikkein kammottavinta, mitä voisi tapahtua. Olen aivan varma, että juuri tästä syystä myöskään ed. Nurmen aloite ei tule menemään lävitse, sillä ilmeisesti harva niistäkään naisista, jotka haluaisivat viettää pitemmän äitiysloman, on valmis luopumaan kansanedustajatoimestaan, koska niskaan tulee silloin hengittämään varaedustaja, joka saattaa saada tietyn edun seuraavissa eduskuntavaaleissa. Luulen, ed. Nurmi, että teidän aloitteenne menee kuuluisalle aloitteiden hautausmaalle.

5 Timo Ihamäki /kok: Arvoisa puhemies! Lakialoite koskettaa perustuslain 28 §:n muuttamista. Haluan todeta, että Suomi on saanut uuden perustuslain maaliskuun alussa. Tosiasia lienee, että perustuslakia muutetaan kohtuullisen harvoin, ja tuskinpa nyt tämä aiheuttaa perustuslain muutosta, mutta keskustelun herättäjänä tämän kaltainen aloite puoltaa hyvin paikkaansa.

6 Tuija Nurmi /kok: Arvoisa rouva puhemies! Olen katsonut asiaa ihan eri vinkkelistä. Olen katsonut asiaa lähinnä työntekijänä ja luottamusmiehenä ja olisin pitänyt sitä, että varamiesjärjestelmä olisi laadittu, kovin arvokkaana muutoksena jo tähän muuttuneeseen lainsäädäntöön, mutta asiat ovat nyt niin kuin ne ovat.

Jos niin ajattelee, että pitää luovuttaa, kun keran saa vastauksen "ei", niin se on erehdys. Itse sain Saksassa työluvan, vaikka professori sanoi: "Sanon teille" — olin silloin tyttönimeltäni tohtori se ja se — "jo viidennen kerran, että te ette saa työ lupaa." Kuu denella kerralla sen sain, joten ihan helposti en tule luovuttamaan asennekasvatusta tässä talossa.

Varusmiespalvelustapauksia oli 90-luvulla tasan yksi ja sitä ennen kaksi. Sairauslomatapauksista ei laskelmaa ollut käytettävissä, mutta tun-

nettuahan on, että hyvin vähän ollaan pitkällä sairauslomilla. Keskimäärin työntekijä on poissa 7—8 vuorokautta vuodessa ja naiset enemmän kuin miehet. Tämä tässä vaiheessa.

7 Esko Helle /vas: Arvoisa puhemies! Voisin asennekasvattaa myös ed. Nurmea. Totean, että muun muassa kunnallislaisissa oli jo yli 20 vuotta sitten luottamusmies-sana korvattu luottamus-henkilöllä.

Toteaisin näistä asevelvolliskansanedustajista, että 30-luvulla oli myös semmoinen tapaus, että henkilö, joka määrättiin asevelvollisuutta suorittamaan, menetti edustajanpaikkansa. Hän ilmeisesti muutenkin oli epäsuosiossa silloin. Siinä olemme päässeet kyllä eteenpäin, että asevelvollisuus ei kansan valintaa tee mitättömäksi.

Totean tästä asiasta sinällään, että niin kuin ed. Ihmäki sanoi, uusi perustuslaki on vasta astunut voimaan ja sitä edelsi komiteatyöskentelyä ja myös valiokuntatyöskentelyä pitkästi. Tätä asiaa on hyvin perinpohjaisesti niin sanotussa Nikulan komiteassa kuten myös perustuslakivaliokunnassa lain käsittelyn yhteydessä pohdittu ja erittäin hyvin perusteluina on päädytty siihen, että meidän järjestelmässämme ei tällaisia vara-edustajuuksia ole tarpeen muuten kuin Euroopan parlamentin jäsenyyden puolesta. Kun todetaan vielä, että perustuslaki on aivan tuore, mielestäni ei ole mitään syytä lähteä tätä asiaa tässä yhteydessä sen syvemmin kaivelemaan.

8 Marja-Liisa Tykkyläinen /sd: Arvoisa puhemies! On aivan totta, että perustuslaki on saanut uudistuksensa ja astunut voimaan 1 päivä maaliskuuta. Tämä kysymys, jonka ed. Nurmi on ottanut esille tämän lain hyväksymisen jälkeen, mielestäni on sellainen, josta tulee käydä keskustelu. On aivan totta, että jos kansanedustajat eivät hoida omia asioitaan, kuinka he pystyvät hoitamaan yleensäkin toisten asioita. Myöskin on totta se, että naisedustajat ovat juuri niitä, jotka synnyttävät lapsia, ja tulevia sukupolvia mekin tarvitsemme.

Toivoisin, että tämä saisi kuitenkin tässä keskustelussa myönteisen käsittelyn ja voisi edetä, niin että kun on mahdollista puuttua tähän asiaan, myös kyseessä oleva aloite saisi sen arvoisen käsittelyn, mikä sille kuuluu.

9 Esa Lahtela /sd: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka perustuslaki on kovin nuori, kyllä minä

tätä aloitetta tervehdin tyydytyksellä siinä mielessä, jotta kansanedustajien pitää olla aktiivisia tekemään tällaisia uusia aloitteita siitä, millä tavalla tasa-arvo lisääntyisi ja millä tavalla eduskunnan työ paranisi. On ihan luonnollista, jos nuorempi naisihminen synnyttää lapsen. On kohtuutonta, että hän on poissa päätöksenteosta sen aikaa.

Kun tasa-arvo kuitenkin lisääntyy ja naiskansanedustajia todennäköisesti tulevaisuudessa vaaleissa tulee yhä enemmän, eduskunnan työhön voi jopa halvaantua, kun yhtä aikaa tulee suuri määrä semmoisia edustajia, jotka synnyttävät lapsia, ja meillä jopa kolmasosa voi olla porukasta poissa koko ajan. (Naurua) Sen takia minusta tämän tyyppistä ajattelua, mitä ed. Nurmi edustaa, olen kyllä kannattamassa ja toivon, että tämä jalostuu. Vaikka perustuslakia juuri uudistettiin, kuitenkin meillä pitää olla valmius aina tarkistaa uudelleenkin näitä asioita.

10 Päivi Räsänen /skl: Arvoisa rouva puhemies! Pidän ed. Nurmen aloitetta vakavan pohdinnan arvoisena. Lainmuutos olisi varmasti arvokas ja tarpeellinen useissa tapauksissa ehkä juuri äitiysloman kannalta. Toisaalta joitakin ongelmia tästä lainmuutoksesta voisi seurata. Esimerkiksi vaaliliitot voivat aiheuttaa sen, että varaedustaja olisi tyystin toisesta puolueesta, jolloin voisi käydä jopa niin, että hallituspuolueen edustajan tilalle tulisikin oppositiopuolueen edustaja tai päinvastoin.

Lainmuutos saattaisi joissakin tapauksissa aiheuttaa myös paineen synnyttäneelle naisedustajalle pysyä poissa edustajantyöstä silloinkin, kun tämä kenties haluaisi olla vaikuttamassa johonkin tiettyyn ratkaisuun. Esimerkiksi itse viime kaudella synnytin perheemme viidennen lapsen ja hoidin kuitenkin myös edustajantehtäviä. Omasta mielestäni onnistuin kohtuullisen hyvin yhdistämään sekä edustajantoimen että viidennen lapsen hoitamisen.

11 Paula Kokkonen /kok: Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn siihen käsitykseen, että kun perustuslaki on näin uusi, on varmasti epärealistista kuvitella, että sitä kovin nopeasti muutettaisiin.

Olin kuitenkin kiinnostunut siitä, kun ed. Helle mainitsi, että erittäin painavista syistä tästä luovuttiin, kun tätä asiaa kovasti pohdittiin perustuslain uudistamisen yhteydessä. Mielelläni kuulisin hieman lisää näitä erittäin painavia syitä.

Totean, että kansanedustaja mielestäni rinnastuu lähinnä yksityisyritykseen tai vapaan ammattin harjoittajaan, itsenäistä työtä tekevään, ehkä lähinnä neljän vuoden taiteilija-apurahaa nautti-vaan. Sillä tavalla minusta on myös suhtauduttava erilaisiin sairauksiin ja lomiin. Me kaikki tiedämme, että taiteilija-ammateissa, itsenäisissä ammateissa, ovat ja yksityisyritykset sairastavat erittäin vähän. Samalla tavalla mekin teemme työtä usein aika sairainakin.

¹² **Tuija Nurmi /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Helteelle haluaisin vastata seuraavaa, hänhän on hyvin kokenut valtiopäivämies, ja arvostan suunnattomasti hänen mielipiteitään: Olen aina puhunut puhekieltä enkä tule koskaan kapulakieltä oppimaan, en lääketieteessä enkä politiikassakaan. Puhun selvää suomea, ja varamies on varamies, oli mies tai nainen.

Toinen asia: Olen pääsääntöisesti sitä mieltä, että lakialoitteen pohjalta ei lainsäädäntöä tule tehdä, koska se ei ole läpikäynyt ministeriöiden osaavien virkamiesten seula eikä myöskään sitä asiantuntijaverkostoa, jota arvostan. Se mielestäni lisää päätöksenteon läpinäkyvyyttä. Ei sitä lisää se, että ed. Nurmen lakialoite menee täällä kertaheitolla läpi. Kokisin sen hyvin huonona asiana. On hienoa, että tästä asiasta jo keskustellaan näin paljon.

Sitten kolmas asia: Joku kysyi, kuinkas sitten, kun tulee sijainen vaalipiiristä hengittämään niskaan ja sitten tippuu eduskunnasta, kun varamies tulee. Sattui tällainen kuriositeetti edellisellä kaudella, että omasta vaalipiiristäni nousi kaksi kansanedustajaa varamiespaikalta eduskuntaan ja 50 prosenttia heistä jatkoi. Se on sellainen asia, joka on äänestäjien käsissä. Sitä ei voi ennustaa, mutta ehkä se pitää meidät vähän virkeämpinä täällä työpaikalla.

¹³ **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Keskustelu on jo osoittanut, miksi tästä ei perustuslain muutosta synny: yksinkertaisesti siitä syystä, että tämä asia on hyvin paljon monimutkaisempi kuin ed. Nurmi on perusteluissaan antanut ymmärtää. Jos jostakin niin tästä asiasta 80-luvun puolella keskusteltiin lukuisia kertoja niin täällä isossa salissa kuin ryhmissäkin, silloin kun mietiskeltiin, millä tavalla hallitusmuotoa kehitettäisiin, ja myös sitten, kun perustuslain perusteelliseen kodifointiin ryhdyttiin. Siinä yhtey-

dessä päädyttiin aivan toisenlaiseen ratkaisuun, siihen että lukuun ottamatta Euroopan parlamentin jäsenyyttä varahenkilöjärjestelmään ei siirrytty. Se oli erittäin selväpiirteinen, aktiivinen valinta.

Tämä asiahan tuli erityisen akuutiksi, ei luonnollisen lisääntymisen yhteydessä, joka sinänsä on ihan miellyttävää seurata, kun sellaista ympärillä tapahtuu, vaan erikoisesti sen ikävän puolen kannalta, että täällä oli hyvinkin pitkiä sairausjaksoja eräillä edustajilla, jolloin tulee kysymykseen se, onko tavallaan pysyväisesti ehkä estynyt hoitamasta tätä tehtävää. Silloin tämän laatu- set näkökohdat pitäisi ottaa aivan erityisesti huomioon.

Toivon ed. Nurmelle aktiivisuutta kansanedustajan työssään. Ehkä tämä antaa teille mahdollisuuden kerta toisensa jälkeen palata salikeskusteluihin uusimalla tämä esitys, joka ei johda mihinkään.

¹⁴ **Jaakko Laakso /vas:** Rouva puhemies! Haluaisin tuoda mukaan lopuksi yhden näkökohdan, joka mielestäni on tärkeä. Ed. Nurmen aloitehan on hyvin ehdoton eli äitiys- tai vanhempainlomakausi automaattisesti keskeyttäisi edustajatoimen hoitamisen. Tämä merkitsisi sitä, että muun muassa sellaisten aktiivisten edustajien kuten ed. Räsänen, joka on tietääkseni peräti viiden lapsen äiti, panos eduskuntatyöhön viime vuosien aikana olisi luonnollisesti ollut huomattavasti vähäisempi kuin se on ollut. Täytyy olla jokin harkintamahdollisuus. Ei voi olla niin, että lapsen saanti automaattisesti keskeyttää edustajatyön hoitamisen. Ei tällaisessa aloitteessa mitään järkeä ole. Vielä toistan sen, että me olisimme todella jääneet vaille niitä monia mainioita puheenvuoroja ja aloitteita, joita ed. Räsänen vuosien varrella on tehnyt, mikäli teidän aloitteenne olisi toteutunut.

¹⁵ **Timo Ihamäki /kok:** Arvoisa puhemies! Selvää on, että lakialoitetta sellaisenaan ei voida tässä salissa yleensääkään hyväksyä. Mutta tämä alkoon hillitkö edustajien mahdollisuutta tehdä ja esittää uusia laki-aloitteita. Asia pitää täällä esittää keskusteluun, ja aikanaan jyvät erottuvat akanoista. Jos esitetty mielipide saa syvällisempää kantavuutta, niin se tulee joskus yleiseksi mielipiteeksi. Toivotan ed. Nurmelle sitkeyttä asian ajamisessa; sitä se vaatii.

¹⁶ **Tuija Nurmi /kok:** Arvoisa puhemies! Haluan vain todeta ed. Laaksolle: Kertaus on opintojen äiti. Hän ymmärsi hyvin, mitä äsken puhuin: Lakialoitteen perusteella ei tule ehdotuksia hyväksyä, vaan niiden täytyy läpikäydä se tietty ruljanssi, mikä on kutyymi.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

8) Laki maa-aineslain 8 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 20/2000 vp (Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu:

¹ **Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Maa-aineslakia on jokin aika sitten muutettu, mutta siihen on kuitenkin jäänyt kohtia, joiden tulkinta aiheuttaa selvästi joillekin ongelmia. Haluan korostaa, että nyt esitetty maa-aineslain 8 §:n muuttaminen koskisi käytännössä voimaan tullessaan erittäin harvoja tapauksia. Lakialoite 8 §:n muuttamiseksi on tehtykin juuri sen takia, että muutamia esimerkkitapauksia on jo olemassa.

Nimittäin maa-aineslakihan on aika erikoinen poikkeus. Se on tietyllä tavalla nyt tulkittuna hengeltään perustuslain vastainen. Maanomistajille taataan periaatteessa oikeus saada maistaan hyvitystä silloin, kun lupa maa-ainesten ottamiseen on lainvoimaisesti evätty, mutta käytännössä kyseinen pykälä on nuotoilultaan niin väljä, ettei se toistaiseksi ole johtanut korvauksiin.

Esimerkkinä voisi olla muun muassa lakialoitteen perusteluissa oleva esimerkki pohjavedenotamon suojavyöhykkeestä. Suojavyöhykettä voisi käyttää pykälän edellyttämällä tavalla metsätalouteen, mutta soranottajalle tämä ei korvaa sitä elinkeinotulon menetystä, mikä siitä aiheutuu. Sen takia tässä esitetään, että kunta taikka tietyissä tapauksissa valtio olisi omistajan niin vaatiesa velvollinen lunastamaan alueen ja antamaan täyden korvauksen aiheutuneesta haitasta.

² **Pertti Mäki-Hakola /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaa on puuttunut yhteen erittäin keskeiseen epäkohtaan, joka meidän lainsäädännössämme on. Ainakin omalta osaltani olen selkeästi valmis olemaan aloitteen puoltajana. Tässä valtakunnassa maanomistus on kuitenkin yksi keskeinen perustekijä, joka pitää yhteiskuntaa pystyssä ja panee ihmisiä kehittämään ympäristöään ja alueitaan, kun ne ovat heidän omistuksessaan.

Tässä valtakunnassa puututaan myös jatkuvasti maanomistajan oikeusturvaan hyvinkin eri tavalla. Se etenee niin kuin piilososialismi näköjään hiljalleen eteenpäin. Kun mennään pala kerrallaan, ei huomata, mitä tapahtuu. Soidensuojeluperusohjelman läpikäynti on kestänyt kai 20 vuotta jo, ja maanomistajia on estetty käyttämästä ja kehittämästä alueitaan. Kalastuslain muutoksella on nakerrettu maanomistuksen pohjaa. Tenojoen kalastussääntö ei huomioi ollenkaan, että siellä on muupaikkakuntalaisia, jotka omistavat tiloja siellä ja ovat ulkomaisen turistin asemassa. Hirvivahinkojen korvaaminen on tästä esimerkki.

Yksi hyvä esimerkki on nimenomaan maa-aineslain 8 §:n asia. Minun mielestäni perusteet, jotka ed. Isohookana-Asunmaa on esittänyt, ovat juuri paikallaan, ja toivon, että tämä johtaa tulokseen ja tällainen selkeä epäkohta laista korjataan. Se koskee kuitenkin todella vähäistä joukkoa väkeä.

³ **Hannu Aho /kesk:** Arvoisa puhemies! Kyseinen lakialoite on mielestäni erittäin tärkeä. Vaikka ed. Isohookana-Asunmaa sanoi, että se koskee vain muutamia, niin minun tiedossani, joka on tänään päivitetty, on, että näitä kyllä on nykyin jo kymmeniä, ellei huomattavasti useampia. Yhteiskunnalle on tärkeää, että turvataan pohjavesialueet, varmaan monia suojelukohteita, mutta myös niiden reuna-alueita.

Tällä lakialoitteella saataisiin aikaan tilanne, että jos yksityistä omaisuutta joudutaan kohteilemaan yhteiskunnan taholta niin, ettei sitä saa periaatteessa käyttää, silloin tulee velvoite yhteiskunnalle korvata, mikäli maanomistaja haluaa luovuttaa aluetta yhteiskunnalle myytäväksi. Peruseriaate on, että jokainen saa omistamallaan maalla suorittaa perustöitä kuten siirtää ja kaivaa maata. Pitää olla oikeus siihen. Mutta jos tätä todella lailla ja yhteiskunnan taholta rajoitetaan, silloin myös korvausmahdollisuuden pitää olla

käytössä. Toivon, että tämä aloite saa asianmukaisen käsittelyn ja tämä asia tulee korjattua.

⁴ **Pekka Nousiainen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaan lakialoite maa-aineslain 8 §:n muuttamisesta on aiheellinen ja perusteltu. On hyvä, että lunastusvelvoituskysymys on noussut juuri tällä hetkellä esille, kun samanaikaisesti on myös käsitellyssä hallituksen esitys maa-aineslain muuttamisesta. Hallituksen esityksen mukaisesti maa-aineksia ei saa ilman erityistä syytä ottaa meren tai vesistön rantavyöhykkeellä, ellei aluetta ole asemakaavassa tai oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa osoitettu tätä tarkoitusta varten, eli sielläkin maa-ainesten ottamiseen tarvitaan erityinen syy. Lisäksi perinteisesti maa-ainesten ottaminen kotitarvekäyttöön on ollut vapaata. Siitä ei ole tarvinnut tehdä ilmoituksia. Hallituksen esityksessä nyt saatetaan myös merkittävä kotitarveotto ilmoitusvelvollisuuden piiriin.

Silloin kun maa-aineslaki säädettiin, tämä herätti hyvin laajaa keskustelua nimenomaan maanomistajan perusoikeuksista ja -turvasta saada korvausta täyden periaatteen mukaisesti silloin, kun yhteiskunta evää luvan omien intressiensä perusteella. Voimassa olevan lain mukaisestihan maanomistaja voi saada hyvitystä vain silloin, kun maa-ainesten ottamiseen on lupa eväetty. Tällä ed. Isohookana-Asunmaan lakialoitteella nyt kunta ja valtio velvoitetaan lunastamaan tuo alue silloin, kun asialla on valtakunnallista merkitystä tai kunnan etu on luvan epäämisen vaatinut.

Mielestäni maa-aineslain voimassa ollessa maanomistajan oikeuksia on rajoitettu, lupaehdot ovat kiristyneet koko ajan ja ilmoitusvelvollisuus on laajentunut. Koko ajan on kuitenkin edetty pidemmälle menevän valvonnan, lupaehdojen kiristymisen ja tarkemman säätelyn tiellä, kuten myös usein rantarakentamisen puolella on tapahtunut. Tässä mielessä minusta olisi kohtuullista, että tässä yhteydessä olisi avattu myös korvauspykälä, joka olisi taannut maanomistajan oikeuden täyteen korvaukseen silloin, kun hän ei voi maa-aineslupaa saada. Silloin tulisivat korvauksen piiriin myös maa-ainekset, maisema-arvot, rakennusoikeuskysymykset ja tämän kaltaiset asiat. Toivon, että kun ympäristövaliokunta ryhtyy tätä asiaa käsittelemään hallituksen esityksen jäljiltä, niin tämä lakialoite otetaan siinä

samalla käsittelyyn ja myös korvauspykälä avataan samanaikaisesti.

⁵ **Kari Rajamäki /sd:** Arvoisa puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaan aloitteessa henkii vanhaa maalaisliitto-keskusta-tunnelmaa, mutta tässä on myös hyvin vakavia kannanottoja nykyiseen tilanteeseen ja erittäin voimakkaasti vastustamisen arvoisia kannanottoja. Tässä esimerkiksi lähdetään siitä, että pohjavedenottamon edellyttämän suojavyöhykkeen takia syntyisi maanomistajalle automaattinen oikeus veronmaksajilta saatavaan korvaukseen.

Monesti ympäri Suomea on ollut tilanteita, joissa maanomistajan soranoton taloudellinen intressi on syrjäyttänyt puhtaan juomaveden, pohjaveden suojelun, näkökulman. Meillä on tapauksia, joissa soranoton sijaitessa naapurikunnassa ja sieltä otettavan pohjaveden käytön ollessa jopa toisen ympäristökeskuksen alueella vieraassa kaupungissa on soranoton intressi ollut päällimmäisenä, kun on tehty alueen käsittelyä koskevia ratkaisuja. Vasta viime aikoina on lainsäädännöllä pystytty tätä asiaa jollain tavalla korjaamaan, että otetaan 30 000 puhtaan veden saajankin näkökulma huomioon. Sorarahastus ja maanomistus eivät voi oikeuttaa tuhoamaan sellaista korvaamatonta voimavaraa kuin pohjavesi, ja se ei myöskään automaattista rahastusoikeutta voi kenellekään edes kalliin, pyhän maanomistamisen varjolla luoda. Uskon, että tämä aloite saa asianmukaisen lopputuloksen.

⁶ **Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toivoin, että ei tehtäisi tällaisia vastakkainasetteluja, joita ed. Rajamäki teki, koska sellainen ei yksinkertaisesti voi pitää paikkaansa. En voi mitenkään lähteä liikkeelle siitä näkökulmasta, että jonkun yksityisen henkilön soranotto olisi tärkeämpää kuin meidän kaikkien juomavesi. Totta kai täytyy huolehtia siitä, että meillä on pohjavedenottoalueita ja juomavettä, mutta tämä ei saa toisaalta merkitä sitten sitä, että rasite, joka siitä syntyy, tulee yhden henkilön kannettavaksi. Silloin yhteiskunnan täytyy osallistua siihen yleisten periaatteitten mukaan ja perustuslain hengenten mukaisesti, jos tästä jollekin elinkeinoharjoittamisen häittää syntyy. Tästä näkökulmasta lakialoite on tehty. Pahoittelen kovasti sitä, että ed. Rajamäki haluaa kärjistää asioita totuuden vastaisesti.

7 Pentti Tiusanen /vas: Arvoisa rouva puhemies! Ympäristövaliokunnan puheenjohtajan ominaisuudessa olen tietysti sitä mieltä, että tällaisessa asiassa, kuin on lakialoite n:o 20, pitää katsoa, miten valiokunta siihen suhtautuu. Lakialoite käsitellään asianmukaisella tavalla, kun tämän lainmuutos on muutenkin käsittelyssä valiokunnassa. Asiaa on asianmukaisella tavalla tarkasteltava ja käsiteltävä, se on selvä.

Henkilökohtainen käsitykseni, miten voidaan laajentaa korvausvelvollisuutta siitä, mikä se yleensä on tällä hetkellä maassamme, on se, että Suomi on hyvin poikkeuksellinen täyden korvauksen periaatteessaan. Vastaavaa periaatetta ei Euroopassa ole käytössä muualla. Ajatus siitä, että jos esimerkiksi Harjunsuojeluohjelmassa on joku alue suojeltu Naturaan luonnonsuojelulain mukaan tapahtuneella suojelupäätöksellä ja sen jälkeen maan ottaminen on kiellettyä, siitä pitäisi maksaa täysi korvaus, on ongelmallinen, ja tästä keskusteltiin kyllä silloin, kun maahan luotiin uutta maankäyttö- ja rakennuslakia. Myös nämä ongelmat olivat silloin valiokunnassa esillä.

Joka tapauksessa maassamme on erittäin hyväntahtoinen maankäyttö- ja rakennuslaki, samoin ympäristönsuojelulaki, joka tuli 1.3. voimaan. Valiokunta varmasti paneutuu valiokunnan varapuheenjohtajan tekemään lakialoitteeseen ja käsittelee sitä asianmukaisesti, tarvittaessa kuuntelee myös asiantuntijoita.

8 Paula Kokkonen /kok: Arvoisa puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaan aloite on mielestäni tärkeä keskustelualoite. Näkökohta, jonka ed. Mäki-Hakola toi esiin, on mielestäni erittäin tärkeä. Vuosien mittaan meillä on pikkuhiljaa puuttunut maanomistajan oikeuksiin lainsäädännöllä. Perustuslakivaliokunnassa onkin jo keskusteltu ed. Nousiaisen täällä aiemmin mainitseman asian yhteydessä siitä, että jos nämä erilaiset palaset olisi tuotu yhtä aikaa perustuslakivaliokunnan käsittelyyn, niitä ei olisi voitu käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, vaan olisi edellytetty perustuslain säätämisyjärjestystä. Niinpä minun mielestäni meidän on hyvin tarkkaan katsottava, miten pitkälle voidaan mennä, mitä nämä kaikki palaset yhdessä merkitsevät.

9 Jukka Vihriälä /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rajamäki käytti täällä taas puheenvuoron, jonka alkuosassa ennen kaikkea hän oli täysin

juoksuhaudoissa, kun hän ryhtyi puhumaan maalaisliiton aloitteesta. Maalaisliitto on kunnias nimi poliittisella liikkeellä, mutta sen vetäminen tällaisen lakialoitteen yhteyteen osoittaa kyllä jo sitä, ettei haluta elää nykyaikaa ja katsoa eteenpäin.

Omistusoikeuskysymys on tärkeä ja vakava kysymys suomalaisessa yhteiskunnassa ja siihen pitää vakavuudella suhtautua. Siinä mielessä ed. Isohookana-Asunmaan lakialoite on täysin perusteltu. Kuten ympäristövaliokunnan puheenjohtaja ed. Tiusanen totesi, niin toivon mukaan valiokunta tämän ottaa käsittelyyn ja pohtii ennen kaikkea kysymystä täyden korvauksen periaatteesta, joka on keskeinen asia. Minusta nämä ovat niin vakavia kysymyksiä, ettei tällä tavalla, kuin ed. Rajamäki näihin asioihin suhtautuu täällä salissa, tänä päivänä toivoisi enää kenenkään suhtautuvan.

10 Lauri Oinonen /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tytti Isohookana-Asunmaa on kyseisellä lakialoitteellaan tuonut varsin perustellusti esille asian, joka kaipaa korjausta. Lukuisissa puheenvuoroissa onkin tuotu aivan hyödyllisiä näkökohtia aloitteen myönteisen etenemisen puolesta jatkokäsittelyssä.

Erityisesti haluan yhtyä ed. Nousiaisen täällä esille tuomiin näkökohtiin siitä, että tämä on laaja kokonaisuus, joka olisi tullut mielestäni käsitellä aikanaan perustuslain mukaisessa säätämisyjärjestyksessä täällä eduskunnassa. Mutta toivon, että jatkokäsittelyssä nähdään korvauskysymykset oikeudenmukaisesti, koska tänä aikana on entistä enemmän ollut tarvetta erilaiselle suojelulle. Tämä on ymmärrettävää, mutta on vähintään yhtä ymmärrettävää, että ne, jotka ovat tässä menettäjinä, saavat asianmukaiset korvaukset menetyksistään.

11 Pertti Mäki-Hakola /kok: Arvoisa rouva puhemies! Olen myös sitä mieltä, että ed. Nousiaisen puheenvuoro oli erittäin hyvä, ja toivon, että se tulee huomioiduksi valiokuntakäsittelyn yhteydessä.

Nyt kun puhutaan maa-aineslain 8 §:n muuttamisesta, niin meidän täytyy tässä yhteydessä myös muistaa se, että meillä on maailman laajimmat jokamiehenoikeudet tässä valtakunnassa eli maailman laajimmat oikeudet käyttää toisen omistamaa aluetta hyväkseen. Suurimmassa osassa maailman ja Euroopan valtioista tällainen

ei tulisi kysymykseenkään. Jos nyt ryhdytään tällä hengellä asioita käsittelemään, niin kuin ed. Rajamäki käsitteli, niin kyllähän tämä johtaa silloin siihen, että meidän on pakko avata keskustelu myös siitä, voidaanko jokamiehen oikeuksia enää tässä valtakunnassa ylläpitää.

Nimenomaan ympäristölainsäädännön toteuttaminen on saanut muutenkin aika ihmeellisiä muotoja. Kun puhutaan esimerkiksi suojelualueista, siinä on käynyt sillä tavalla, että kun on rajattu alue kartalle tai maastoon, niin sitten on lähdetty hakemaan vielä jonkinlaista puskurivyöhykettä rauhoitetun alueen ympärille, mutta kukaan ei ole aikonutkaan maksaa siitä minkäänlaisia korvauksia, vaikka sillä rajoitetaan ihmisten oikeuksia.

Kyllä minä näen, että tämän tyyppiset aloitteet, joita nyt on esillä, ovat viemässä keskustelua siihen suuntaan, mihin sitä on pakko viedä tänä päivänä. Muuten tässä mennään jatkuvasti väärällä polulla.

Ed. Huotari merkitään läsnä olevaksi.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

9) Laki perusopetuslain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 21/2000 vp (Jouko Jääskeläinen /skl ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

¹ **Jouko Jääskeläinen /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Iltapäivä on jo pitkälle kulunut, joten tietystikään salissa ei enää ehkä ole paljon väkeä, mutta toivottavasti kuulolla kuitenkin.

Julkisuudessa on keskusteltu varsin voimakkaasti pienten lasten, koululaisten, yksinäisistä iltapäivistä. Lapset ovat jopa puolet valveillaolo-

ajastaan ilman aikuisen hoivaa. Vanhemmat ponnistelevat yhä pidempiä työpäiviä saadakseen pitää työnsä. Olemme samalla tehneet uutta lakia esiopetuksesta ja samalla näemme aivan ainutlaatuisia taloudellista kasvua maassa. Silti ja juuri sen takia on aihetta puhua myöskin niistä vastuista, joita meillä on lapsista ja nuorista. Näistä asioista ovat professori Lea Pulkkinen, rouva Eeva Ahtisaari ja monet muut käyttäneet merkittäviä julkisia puheenvuoroja.

Koulupäivät päättyvät varsin varhain. Pieni koululainen joutuu selviytymään iltapäivistään parhaan kykynsä mukaan. Ongelmahan koskee varsinkin kaupunkimaisia alueita, missä työelämään siirtyminen on aika luonnollista molempienkin huoltajien ja perheen kaikkien huoltajien suhteen. Koulujen kerhotoiminta on historiasa antanut paljon myönteisiä virikkeitä tässä suhteessa. Lamavuosien tultua nuo toiminnot lakkasivat lähes kokonaan. Tällä hetkellä siinä tilanteessa, jolloin ekaluokkalainen on siirtynyt päivähoidon piiristä kouluun, elämänympäristö muuttuu aika voimakkaasti.

Niillä paikkakunnilla, joilla iltapäiväkerhotoimintaa on kokeiltu vapaaehtoisjärjestöjen tukeamana, on palaute ollut positiivista. Lapset ovat viihtyneet, vanhemmat ovat olleet turvallisin mielin. Ongelmaksi vain on muotoutunut vapaaehtoisjärjestöjen resurssipula moninkin tavoin.

Aloitteen tarkoitus ei ole niinkään lisätä valtion menoja kovin suurilla määrillä. Niistä varmaan tässä salissa tulemme lähiviikkoina peistä taittamaan. Sitäkin rahoitusta tähän toki tarvitaan. Siitä voidaan keskustella, minkä verran. Mutta oikeastaan aloitteen pääsisältö on se, että niillä tahoilla, joilla on merkittäviä yhteiskunnan turvaamia resursseja, mietittäisiin niiden uudelleensuuntaamista ja löydetäisiin nimenomaan toimenpiteiden koordinaatiovastuu, järjestelyvastuu, ja elementit kasattaisiin sitten tämän kuvion hoitamiseen.

Iltapäiväkerhotoiminta pienille koululaisille on uusi peruspalvelu, joka on vakiintumassa län-tisissä naapurimaissa, miksei myöskin meillä. Ongelman purkamiseksi voitaisiin miettiä, miten vapaaehtoiset kansalaisjärjestöt voidaan kytkeä mukaan. Monilla on mummo- ja vaariresursseja erästä nimitystä käyttäkseni. Niitä voitaisiin hyödyntää ja tällä tavalla muun muassa ikääntyneet työttömät rekrytoida työhön mukaan.

Työvoimahallinnon yhdistelmätuen käyttämistä tulisi helpottaa henkilökunnan palkkaamisessa. Tulisi harkita koulujen työaikojen mahdollista muuttamista sekä helpottaa työllistämismäärärahojen käyttöä pidempijaksoisissa yhteistyötä vaativissa, ihmissuhteisiin liittyvissä tehtävissä. Tässähän nuo työllistämismäärärajat, edellytykset, asettavat aika voimakkaita rajoituksia myöskin työtehtävien jatkoon suhteen, jolloin voidaan joutua hakemaan aika pitkään työttömyysjakso. Usein järjestäjän varat eivät riitä siihen, että täystoiminen, täysin itse palkattu tehtävä luotaisiin. Olemmehan saaneet myöskin viestejä siitä, että kolmas sektori on ollut siinä mielessä vaikeuksissa, että sinne ei sellaista määrää uusia työpaikkoja ole pystytty luomaan kuin on toivottu. Toisaalta juuri lasten parissa tehtävä työ, tämän muotoinen hoivatyö, on ollut varsin voimakas osa tuon sektorin luomista.

Samalla voitaisiin myöskin liikunta- ja urheilujärjestöjen aktivointi ottaa mukaan iltapäivähoidon kehittämiseen. Tästähän on joiltakin alueilta maastamme jo hyviä, rohkaisevia mietiskeilyjä ja valmiitakin suunnitelmia olemassa. Voitaisiin miettiä opetus- ja sosiaalialan oppilaitosten opiskelijoille harjoittelujaksoja iltapäiväkerhojen puitteista. Sama koskee tietysti myöskin niitä koulussa olevia avustavia henkilöitä, joilla osalla on itse asiassa vain osapäivätyö opetuksen tukemisessa. Heillekin saataisiin täysiaikainen tehtävä.

Yhteistyö seurakuntien ja muiden yhteisöjen kanssa on nivellettävä mukaan. Tässä asiassahan ylipäänsä seurakunnissa on jo varsin voimakkaasti asiaan paneuduttu. Samalla tietysti tullaan työn vuorottelun ja kotityön arvostuksen kysymyksiin, mutta en mene niihin tässä yhteydessä.

Lakialoitteen teksti on hyvin lyhyt: "Osana perusopetusta kunta yhteistyössä muiden yhteisöjen kanssa järjestää ensimmäisen ja toisen luokan oppilaille valvottua vapaamuotoista iltapäiväkerhotoimintaa." Tämän idea on nimenomaan yhteistoiminta. Se toteutettaisiin yhteistyössä muiden lapsista ja nuorista huolehtivien yhteisöjen kanssa. Tavoite ei tietenkään olisi koko ikäluokan saavuttaminen — tässä on jo paikkakuntakohtaisia eroja erittäin voimakkaasti — vaan tarpeeseen kohdistuva toiminta. Valtiovallan taloudellista panostusta tulisi lisätä asteittain ja toisaalta muistaa se, että järjestäjäpohjasta riippuen rahoitusta voisi tulla useammaltakin eri taholta.

2 Jyrki Katainen /kok: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Jääskeläisen ja muiden edustajien tekemässä lakialoitteessa paneudutaan aivan oleelliseen ongelmaan, johon myös viime hallituksessa vielä opetusministerinä toiminut Olli-Pekka Heinen on kiinnittänyt aikaisemmin huomiota. Lasten iltapäivätoiminta ja se iltapäivän yksinäinen aika tulisi saada aktiivisempaan käyttöön, sellaiseen käyttöön, joka olisi myös lasten kehityksen kannalta parasta.

Silti suhtaudun aika skeptisesti siihen, että lain säätäminen olisi ainut tai paras keino saada aikaan iltapäiväkerhotoimintaa. Tällä hetkellähän nuorisjärjestöt ja urheilujärjestöt hyvin suurelta osin järjestävät iltapäiväkerhotoimintaa. Kuten sivistysvaliokunta aikaisemmassa kannanotosaan on todennut, veikkausvoittovaroja tulisi suunnata niihin toimiin, joihin ne on myös tarkoitettu, eliikkä nuorisjärjestöjen ja urheiluseurojen toiminnan tukemiseen.

Toivoisinkin, että sen sijaan että säädettäisiin tässä vaiheessa asiasta laki, kiinnitettäisiin huomiota näiden järjestöjen rahoitus pohjaan esimerkiksi siirtämällä kirjastojen rahoitus asteittain budjettirahoituksen piiriin, jolloin resursseja veikkausvoittovarojen puolelta riittäisi kansalaisjärjestötoimintaan. Minusta tällainen iltapäiväkerhotoiminta on tyypillisesti sellainen asia, johon on vaikea säätää lakia, joka mahdollistaisi eikä pakottaisi, koska monesti säännöistä ja laeista on tullut myös säännönmukaista toimintaa ilman, että pakottavaa tarvetta olisi.

3 Lauri Kähkönen /sd: Arvoisa puhemies! Ed. Jääskeläisen aloitteessa puututaan todella keskeiseen ja haasteelliseen asiaan niin kuntien kuin kuntalaisten kannalta. Kuten aloitteessa todetaan, aiempina vuosina, kun taloudelliset resurssit kunnissa olivat erilaiset, pystyttiin hyvin paljon kerhotoiminnan kautta asiaa hoitamaan.

Itsekään en olisi tässä vaiheessa valmis lain velvoittamana lähtemään asiaa viemään eteenpäin, vaikka tällä hyvä tarkoitus onkin. Viittaan vain kuntien resursseihin, ja niin kuin ed. Jääskeläisenkin totesi, muutaman viikon päästä käydään tässä salissa jälleen keskustelu kuntien voimavaroista. Kunnissa esiopetus on hyvin keskeinen tehtävä tältä alueelta, ja parhaillaan siellä suunnitellaan iltapäivähoitoa, on se sitten päiväkodeissa tai kouluissa.

Yhteistyötä, johon jo useammassa puheen- vuorossa on viitattu, on syytä kehittää eri vapaa-

ehtoisjärjestöjen kautta. Siellähän ovat mukana muun muassa kyläyhdistykset ja vanhempainyhdistykset, Mannerheimin Lastensuojeluliitto jne. Malleja on varmasti valtakunnan eri puolilla hyvinkin paljon, ja toivon, että näiden yhteisöjen resurssien lisäämisen kautta, niin kuin ed. Katainen totesi, sitä työtä kehitetään.

4 Lauri Oinonen /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Jouko Jääskeläinen ym. aloitteen allekirjoittajat ovat tuoneet tärkeän asian esille, joka liittyy pienten lasten koulupäivän jälkeiseen ajankäyttöön.

Asiastahan on menneitten vuosien aikana kunnissa haluttu kantaa vastuuta. Itsekin omassa kotikaupungissani valtuustaloitteen pohjalta olin edesauttamassa iltapäiväkerhotoimintaa, joka lähtikin molemmissa taajamissa hyvin alkuun. Mutta sitten kun tulivat lamavuodet ja menoja oli karsittava, leikkuri, ikävä kyllä, kohdistui juuri tällaiseen toimintaan, joka ei ole suoranaisesti laissa säädettyä, mutta joka oli kuitenkin hyväksi havaittua.

Nyt on kyseisen aloitteen kautta aiheellista pohtia ja keskustella, kuinka tämä tärkeä toiminta voitaisiin järjestää. Aivan oikein on tuotu esille ne voimavarat, jotka kunnilla ovat. Ne ovat avainasemassa. Se että kunnat ovat menettäneet rajusti valtionosuuksiaan, tulopohjaansa, on liian paljon heikentänyt monen hyvän, ihmistä lähellä olevan palvelun toteutumista.

Täällä viitataan myös seurakuntien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Minulla on tänään jätetty toimenpidealoite, jossa toivon, että kehiteltäisiin paikallisesti kahden julkisen yhteisön, kunnan ja seurakunnan, välistä yhteistyötä. Tällä hetkellähän virallisesti voivat kunnat olla yhteistyössä keskenään, seurakunnat yhteistyössä keskenään, mutta lainsäädännöllinen pohja on ongelmallinen, jos paikallisesti samalla alueella kunta ja seurakunta ovat yhteistyössä. Käsiteltävänä oleva aloite tuo esille juuri niitä kysymyksiä, joissa paikallisesti olisi mielekästä koota vähäiä voimavaroja, tuottaa palveluja paikallisesti olemassa olevalla voimalla ja taloudella olemassa olevissa tiloissa yhdessä voimia kooten. Tämä saattaisi olla monella paikkakunnalla, niin maaseudulla kuin taajamien lähiöissä ja kaupunginosissa, se ratkaisu, jolla voitaisiin tässä hyvässä tarkoituksessa edetä.

Koska käytettävissä olevat taloudelliset resurssit, ikävä kyllä, valtionosuuksien uhatessa

edelleen eräiltä osin supistua, eivät ole parane-massa, on koottava niitä voimavaroja, joita paikallisesti voidaan löytää. Koululaiset ollessaan koulussa ovat hyvässä turvassa ja hoidossa. Ikävä kyllä koulukiusaaminen on yksi asia, johon tulisi kiinnittää huomiota. Mutta kun koulupäivä päättyy, nimenomaan pienimpien koululaisten osalta on turvattomuutta, koska vanhemmat ovat työssä. Turvattomuus heijastuu monella tavalla kielteisesti, niin kuin aloitteen perusteluissa on ansiokkaasti tuotu esille. Tämän vuoksi olisi hyvin toivottavaa, että iltapäivätoiminnalle löydetäisiin puitteet, olisivatpa ne lakiin kirjoitetut, niin kuin aloitteen tekijät ovat halunneet, tai löytyisivätpä ne jollain muulla tavalla. Tämä olisi olennaista lasten ja tulevien nuorten kannalta. Samalla pitäisi löytää myös sellaiset ratkaisut, ettei pääsisi tapahtumaan syrjäytymistä lasten parissa. Jos sitä tapahtuu, ketjua on vaikea saada katkaistua.

Toivon, että käsittelyssä oleva aloite synnyttäisi hyvää keskustelua ja johtaisi joko lain puitteissa tai muilla yhteistoimintaratkaisuille aloitteen perusteluissa tähdättyihin päämääriin.

5 Ismo Seivästö /skl: Arvoisa puhemies! Onneksi yhteiskunnassamme on herätty siihen todellisuuteen, että moni lapsi ja nuori ei voi tällä hetkellä hyvin tässä maassa. Muun muassa se seikka, että eduskunta päätti lisätä lastenpsykiatriseen hoitoon määrärahoja, kertoo siitä, että ongelma on hyvin todellinen.

Tällä hetkellä moni kunta pohtii esiopetuksen järjestämistä ja sen hallinnointia joko koulutoimen tai sosiaalitoimen välityksellä, ja tässä yhteydessä on erinomainen tilaisuus katsoa perhettä ja lasten ja nuorten maailmaa kokonaisuutena.

Aloitteessa kiinnitetään huomiota yksinäisiin iltapäiviin. Sen lisäksi tässä yhteydessä voidaan vielä nostaa esille lasten ja nuorten kohdalla monesti myös kadulla oleminen ja se kysymys, miksi kodeilla ei tällä hetkellä aina ole voimaa hoitaa lapsia, miksi nuoret ovat osittain heitteillä. Ei meillä ole syytä koteja lähteä syylistämään, vaan lähteä pohtimaan, miksi meidän yhteiskuntamme tällä hetkellä on siinä pisteessä, että monella äidillä ja isällä tuntuu olevan voimat poissa.

Tässä yhteydessä yhteistyö on voimaa ja yhteistyöllä, mihin täällä on jo viitattu, voidaan saada aikaan myös merkittäviä säästöjä, ihan rahallisia säästöjä, yhteiskunnassa, puhumattakaan siitä, että lapset ja nuoret voivat paremmin.

6 Päivi Räsänen /skl: Rouva puhemies! Pidän ed. Jääskeläisen lakialoitetta kannatettavana. Tällä hetkellä monet kunnat järjestävät iltapäivätoiminnan moitteettomasti, mutta joissakin kunnissa tähän tarpeeseen ei ole herätty. Tässä suhteessa pienten koululaisten asema vaihtelee suuresti riippuen siitä, minkä kunnan alueella he satuvat asumaan, tai jopa siitä, mitä koulua he käyvät.

Kun viime kaudella sivistysvaliokunnassa käsitelimme koululakiuudistuksen, pohdimme ankarasti myös tätä asiaa eli voisiko iltapäiväkerhotoiminta olla lakisääteistä. Kuntaliitto vastusti silloin tätä ajatusta voimakkaasti, koska se olisi merkinnyt uutta lakisääteistä velvoitetta ilman lupausta lisäresursseista. Jos kuntien valtionosuuksissa tätä uudistusta ei huomioitaisi, se merkitsisi sitä, että köyhiässä kunnissa palvelujen taso entisestään heikkenisi. Ehkä olisi entistä suurempia koululuokkia tai opettajia taas jouduttaisiin lomauttamaan.

Ed. Jääskeläinen on kuitenkin oikeilla jäljillä siinä mielessä, että pienen koululaisen paikka ei ole tuntikaupalla yksin kotona tai kaupungilla ilman aikuisten valvontaa. Oikeus valvontaan tulisi kyllä mielestäni turvata myös lailla. Eräissä länsimaissa on yksiselitteisesti lailla kielletty alle 12-vuotiaan lapsen jättäminen yksin ilman aikuisen valvontaa. Kyllähän meilläkin lapsella on perustuslaillinen oikeus saada suojaa aikuisilta. Tähän oikeuteen suomalainen yhteiskunta suhtautuu liian kevyesti.

7 Pekka Vilkkuna /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Jääskeläisen tekemä lakialoite on erittäin hyvä, mutta minun mielestäni tähän täytyisi ottaa laajempi yhteiskunnallinen ajattelu mukaan. Todella hyvin monissa Euroopan maissa on 12 vuotta ikärajana, Englannissa jopa 15 vuotta, että lapsi saa olla yksin kotona. Kyllä tässä pitäisi nimenomaan vanhempien vastuuta korostaa ja yhteiskunnan pitäisi tehdä mahdolliseksi ja tavoitelluksi, että vanhemmat huolehtivat ja pystyvät huolehtimaan lapsistaan.

On todella naurettavaa, että EU:n viranomaisia kiinnostaa paljon enempi, missä mullikat ovat milläkin hetkellä. Viljelijät joutuvat raportoidaan mullien sijaintipaikan hyvin säännöllisesti, mutta alaikäisten lasten olinpaikka ei tunnu kiinnostavan ketään. Kuntia velvoitetaan ottaa irti olevat koirat kiinni. EU-direktiivien mukaan kuntien on pakko järjestää irti oleville

koirille paikka, mutta ei lapsille. Minun mielestäni yhteiskunnassa ovat arvot pahasti päälaellaan, jos lasten kasvattaminen on näin holtitonta. Tulee jatkossa todella kalliiksi, jos ei tästä asiasta huolehdi.

8 Jouko Jääskeläinen /skl: Arvoisa puhemies! Ed. Vilkkuna otti mielenkiintoisia näkökohtia äsken mukaan. Olen tietysti iloinen siitä, että periaatteellinen suhtautuminen on ollut varsin myönteinen tähän asiaan.

Laki vai ei? Se vain on niin, että jos ei laki velvoita ja pakota, niin silloin ei ehkä synny sitä toimintaa, mitä halutaan. Toisaalta on myös niin, että jos laki ei mahdollista eräitä nimenomaan työllistämistoimenpiteisiin liittyviä asioita, joissa on selvää kankeutta, joka katkaisee näitä ihmisuhteitten hoitamiseen liittyviä tilanteita, joissa tietysti työsuhteen täytyy olla vähän pidempi kuin työllistämislaki edellyttää, silloin on tietysti vaikea työllistää.

Luulisin, että ensi vaiheessa, jos laki ei ole liian jyrkkä, rahallinen meno ei ole tavattoman suuri. Voidaan yrittää miettiä, mitä tämä merkitsisi, jos ainakin suurimmissa kunnissa suurimmilla kouluyksiköillä, missä tätä tarvitaan, olisi koordinaattori, joka lähtisi tätä työtä kehittämään. Ei olisi tavattoman suurista rahoista ensi vaiheessa kysymys ja säästöt ennen pitkää itse asiassa varsin suuret. En siis jaksa uskoa, että raha olisi esteenä, vaan nimenomaan pitää löytää ne muodot, joissa tähän tulee velvoitus ja joissa tämä tehdään.

Täytyy muistaa — täällä on viitattu lamaan, joka toi tietysti vanhempia jopa kotiinkin — että nousussa mennään työelämään entistä vinhemmin, ja kyllä silloin, jos nousussa ollaan, täytyy olla todellakin varaa hoitaa myös sitä tulevaisuutta, joka on 10, 20, 30 vuoden päästä, ja siinä tulevaisuudessa kai meidän lapsemme ovat aivan ensiarvoisen tärkeitä.

9 Erkki Kanerva /sd: Arvoisa puhemies! Ehätin vielä sanomaan jonkin sanan ed. Jääskeläisen ansiokkaasta esityksestä — vähän niin kuin Tuntemattomassa sotilaassa sanotaan: "meinaan, kun olen itse ollut". Nimittäin silloin, kun Vantaan kaupungin asukasluku kasvoi 10 000 asukasta vuodessa, minä olin kolmen lapsen vuorotyötä tekevänä yksinhuoltajaisänä täällä ja oli lähes korvaamaton asia, että Vantaan kaupunki oli järjestänyt juuri lakiesityksessä tarkoitetun ikäisille

lapsille iltapäivähoidon. Sen vuoksi ed. Jääskeläisen lakiesitys on varsin kannatettava. On vain vahinko, että nämä tarpeelliset ja hyvät lakiesitykset saavat saman kohtelun kuin jotkin toiset.

¹⁰ **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Jääskeläiselle sanon varmuuden vuoksi, että en missään nimessä itsekään ole vastustamassa, päinvastoin. Väitän, että myös oma kotikuntani on sellainen, jotta siellä hyvinkin monella tavalla tätä asiaa hoidetaan. Mielestäni kuntien niin luottamushenkilöitten kuin virkamiestenkin on oltava sillä tavalla vastuullisia, että tästäkin asiasta pidetään huolta. Mutta sen kaikki voinevat myöntää, että tällä hetkelläkin, kun puhutaan esiopetuksen järjestämisestä, sieltä puuttuu osin voimavaroja ja kunnalle on tavaltaan lisätty vastuuta monella muullakin tavalla. Joka tapauksessa asioita joudutaan priorisoidaan, mutta toivoisi, että kun tällaiset päätökset tulevat, samalla luodaan resurssit. Myönnän, että osalla kunnista olisi varaa esimerkiksi korottaa tuloveroprosenttia, ja sitä ei nosteta; riippuu, missäpäin maata ollaan, minkälainen on lähialue.

¹¹ **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Jääskeläisen tekemä aloite on erinomaisen hyvä. Tässä on varmasti sanottu kaikki, mitä asian puitteissa voidaan periaatteessa hyvää sanoa. Mutta lisäksi vielä, että saman asian yhteydessä pohdittaisiin myös sitä, miten on alle kouluikäisten osalta, jotka muodossa tai toisessa eivät ole päiväkotitoiminnassa mukana, miten he ovat kytkettävissä tähän mukaan.

Perimmäinen sanoma puheenvuorossani on se, että löydettäisiin eväät ja lääkkeet, jotta vanhemmat tuntevat vastuuta siitä, miten heidän lapsensa kasvavat ja voivat, eivätkä ole ensimmäisinä heitä heittämässä ulos siksi, etteivät kasvavat lapset häiritsisi vanhempien elämää ja kotoista rauhaa. Tähän asiaan toivon mukaan kiinnitetään entistä enemmän huomiota.

¹² **Lauri Kähkönen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. S. Lahtelalle: Kyllähän alle kouluikäisille nykyisin kunnilla on velvollisuus järjestää päivähoitoa. En ymmärtänyt tuota kohtaa puheenvuorossanne.

¹³ **Erkki Kanerva /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toistamatta sitä, mitä ed. Kähkönen sanoi, vastaisin ed. S. Lahtelalle vielä niinkin, että kertomani esimerkki kuvasi sitä, että vanhemmalla oli tahto pitää huolta lapsistaan. Silloin vauras Vantaan kaupunki tarjosi mahdollisuuden toteuttaa sitä tahtoa.

¹⁴ **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Edustajille Pohjois-Karjalasta: En ollenkaan väheksy enkä aseta kyseenalaiseksi teidän tietojanne tässä asiassa. Mutta tietysti siellä on pitkät etäisyydet ja se niin herkästi tulee näkyviin, kun se muuten tunnetaan, mutta kantaisin maan laajuista huolta siitä, että vanhemmat eivät kanna huolta eivätkä tunne vastuuta siitä, mitä heidän lapsensa tekevät ja mimmista valistusta ne mistäkin saavat. Vaikka kunnilla on velvollisuus tehdä ja toteuttaa, kaikkien vanhempien lapset eivät ole kunnallisessa päivähoidossa. Miksei voitaisi harkita, että voitaisiin ottaa asiaa valmisteltaessa myös nämä mukaan?

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

10) Hallituksen esitys laiksi eräistä kiinteistöjärjestelyistä

Mietintöjen pöydällepano

Hallituksen esitys HE 166/1999 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 4/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

11) Hallituksen esitys laiksi kiinteistön luovutuksesta Tampereen kaupungille

Mietintöjen pöydällepano

Hallituksen esitys HE 7/2000 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 5/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

12) Hallituksen esitys laiksi terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetun lain muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 108/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 4/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi perjantaina kello 13, kyselytunti huomenna torstaina kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 15.19.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
